

İslam Hukuku Açısından Kapora¹

Down Payment in Terms of Islamic Law

Mehmet ONUR

ORCID: 0000-0002-2229-6450

Dr. Öğretim Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hatay/Türkiye,
mehmet.onur@mku.edu.tr

Makale Bilgisi/Article Info:

Geliş/Received: 06.03.2021 Düzeltme/Revised: 18.04.2021 Kabul/Accepted: 19.04.2021

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Onur, M. (2021). İslam Hukuku Açısından Kapora. Antakiyat, 4 (1), 105-118

Öz

Bu çalışmada kaporalı satışlarla ilgili İslam hukuku temel ilkelerinin hükümlere etkisinin açıklanması hedeflenmiştir. Dolayısıyla kaporanın tanımı, hükümleri ve akde konu olup kabzın şart koşulmadığı ıvazlı sözleşmelerdeki uygulamaları ele alınmıştır. Kaporayla benzerlikler ve farklılıklar arz eden yakından alakalı kavramlar incelenmeye çalışılmıştır. İslam hukukçularının ödeme yönüyle kaporanın çeşitlerine ilişkin yaklaşımları ve bu çeşitlerin hükme tesiri ele alınmıştır. Alım satım, istisnâ', muayyen yahut nitelikleri zimmette belirlenmiş bir varlık üzerine yapılan kira gibi bedellerden bir veya her ikisinin teslim ve tesellümünün şart olmadığı bedelli akitlerde kaporanın caiz olup olmadığı delilleriyle ortaya konmuştur. Ayrıca müşteri ile ilgili verilecek hükümler, kiracı ve istisnâ' akdinde işveren, satıcıyla ilgili verilecek olan hükümlerin kiralayan ve istisnâ' akdinde yüklenici için de geçerli olup olmadığı ele alınmıştır. Sarf ve selem akitlerinde kaporanın caiz olup olmadığı incelenmiştir. Yine kaporalı satışta, muhayerlik için, ya tarafların karşılıklı anlaşmaları yoluyla ya da konuyla ilgili örfün bulunduğu durumlarda örf göre bir sürenin belirlenip belirlenemeyeceği, belirlenmediği durumlarda gararın oluşup oluşmadığı konusu irdelenmiştir. Satılan malın veya hizmetin teslim edilmeden önce sorumluluğunun kime ait olduğu dolayısıyla teslim edilmeden evvel malın telef olması yahut kusurlu hâle gelmesi durumunda ya da tesliminin imkânsızlaşması durumunda akdin ne olacağı ve kaporanın iade edilip edilmeyeceği konuları incelenmiştir. Satılan mal veya hizmet muayyen hale gelmiş ise satıcı söz konusu mal üzerinde herhangi bir tasarruf hakkına sahip midir? Şayet malı satan kimse sattığı bu muayyen mal üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunursa yaptığı işlemin hükmü nedir gibi sorular cevaplanmıştır. Sonuç kısmında da tahliller ve değerlendirmelerle sonuca bağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kapora, Akit, İslam Hukuku, Hâmiş el-Ciddiyye.

¹ Bu makale 18-20 Ekim 2019 Hatay'da düzenlenen Akdeniz zirvesi 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan "İslam Hukuku Açısından Kaporo" adlı bildiri genişleterek hazırlanmıştır. Bu araştırma sürecinde TR Dizin 2020 kuralları kapsamında "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde" yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemlerden" hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca bu araştırma "Etik Kurul İzni" gerektirmeyen bir çalışmadır.

GİRİŞ

İtalyancada caparra olarak geçen kapora Arapçada arbûn, arabûn, urbûn veya urbân olarak kullanılmaktadır.² Sözlükte güvenmelik ve akit imzalanırken, bir tarafın diğer tarafa sözleşmeden vazgeçmeyeceğini belirtmek maksadıyla önceden verdiği güvence parası olarak geçmektedir.³ Kaporanın diğer anlamları ise; bağlanma parası, ön ödeme, satış akdinde verilen peşinat, pey akçesi şeklindedir.⁴“İslam hukukçuları kapora’yı ifade etmek için; ‘ayn’ ve ‘ra’ harfinin fetha⁵ veya ayn harfinin damme ‘ra’ harfinin harekesi sükûn şeklinde okunabilen kavramlarının her ikisini de kullanmışlardır.”⁶

Terim olarak kapora; hizmet veya mal satın alacak olan kimsenin satıcıya ödediği akdi tamamlamayı kararlaştırdığı hallerde alınacak şeyin kıymet olarak bedelinden hesaplanması, sözleşmeyi feshetme yoluna başvurduğu veya satım konusu şeyin geriye kalan kısmını ödemediği durumda satıcının onu geri verme mecburiyetinin olmadığı meblağa denir.⁷ Günümüzdeki kullanımı; akit yapıldığı esnada, diğer tarafın işten vazgeçmemesini garanti altına almak için güvence parasını önceden alması şeklindedir. Halk arasında kullanımı ise; alıcının satıcıya, satın alınan şeyin fiyattan hesap edileceği, vazgeçmesi durumunda ise satıcıya kalacağı ön ödeme şeklindedir.⁸Bu şekilde gerçekleştirilen satışa Arapça’da “bey’u’l-arbûn” ya da “bey’u’l-arabûn” denilmektedir.⁹

Kur’an-ı Kerim’de umumi olarak hukukî işlemlerin ve ticaretin, hususi olarak ise bey’ akitlerine dair temel prensipler mahiyetinde bir takım izahlar mevcuttur. Ancak bu sözleşmelerin ayrıntılı bir şekilde işlendiği görülmediği gibi bu açıklamalar içerisinde kaporalı satım akitleri hakkında herhangi bir izahat da bulunmaz. Hadis kaynaklarında satış muamelelerine ilişkin açıklamaların daha ayrıntılı bir şekilde yer aldığı malumdur. Ancak kaporalı satış akitlerine dair rivayetler birbiriyle tearuz

² Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed Ebû’l Abbâs H. Ahmed b. Muhammed b. Alî el-Hamevî, el-Misbâhü’l-Münîr fî Ğaribi’ş-Şerhi’l-Kebîr li’r-Râfiî, I-II, Beyrut ts, a-ra-be md.; el-Mevsuatu’l-Fıkhîyye, IX, 93.

³ <https://sozluk.gov.tr/>, 19.09.2019.

⁴ Özdemir, Recep, İslâm Teminat Hukuku: Aynı Teminat, Hiper yayın, İstanbul 2017, 35-37.

⁵ el-Mevsuatu’l-Fıkhîyye, IX, 93.

⁶ Yıldırım, Sahban, (2019), Çağdaş İslami Finansal bir Kavram Olarak “Daman el-Ciddiye” ve Şer’î Niteliği, Ağrı İslami İlimler Dergisi, 2019 (4), 35-44.

⁷ Nevevî, Ebû Zekeriyya Muhyiddin b. Şeref, Minhâcu’t-Tâlibîn, Dâru’l-Feyhâ, Dımeşk 2013, 293; Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn, Keşşâfü’l-kınâ’ ‘an metni’l-İknâ’, I-VI, Daru Kütübî’l-ilmîyye, ts, III, 195; Derdîr, Ebû’l-Berekât Ahmed b. Muhammed, eş-Şerhu’l-kebîr ala muhtasarı Sîdî Halil, Kahire 1310, III, 63; Özdemir, İslâm Teminat Hukuku, 35-37; AAOIFI, SS No.35.

⁸ Yıldırım, “Daman el-Ciddiye” ve Şer’î Niteliği, 35-44.

⁹ Kaporanın ispata yönelik bir teminat vasıtasına olduğuna ilişkin bilgi için bkz.: Özdemir, Recep, İslâm Hukukunda Borçların ve Hakların İspatına Yönelik Teminatlar, Mecmua: Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2020, V(9), s. 126-138.

halindedir. Bu tür satışın hem caiz olduğu yönündeki rivayetlerin yanında yasaklandığına dair rivayetler de mevcut olduğundan dolayı böyle bir akdin hadislerde net bir hükmünün olmadığı anlaşılmaktadır. Kaporalı satış konusunun erken dönemlerden beri fukaha arasında tartışılmış olması, sözleşmenin gerçekleşmemesi durumunda peşinat olarak verilen miktarın müşteriye geri verilmesi veya satıcının zimmetine geçmesi hususunda tatminkâr bir cevabın bulunmaması bu konuda çalışma yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur.

1. Türk Borçlar Kanununda ve Türk Toplumunda Kapora

Kapora; Türk borçlar hukukunda pey akçesi şeklinde adlandırılmaktadır. Pey akçesi de, akit yapıldığı esnada, tarafeynden birisinin(müşterinin), sözleşmenin gerçekleştirildiğinin delili olarak verilen miktardır, şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁰ Pey akçesinin verilmiş olması, sözleşmenin yapıldığının kanıtı sayılır. Eski Türk borçlar kanununa göre akit ya da yerleşik bir örf olmadığı müddetçe, satıcı pey akçesini alacağına saymaz o parayı koruması gerektiği şeklindeki düzenleme bağlanma parası esas alacaktan düşülür, olarak yeniden düzenlenmiştir.¹¹ Toplumumuzda, önceleri uygulanma şekli ise pey akçesinin alacaktan mahsup edilmesi şeklindedir. Akdin yapıldığının delili olmasının dışında, alınan bu miktar aynı zamanda ifa özelliği taşımaktadır. Yapılan akdin herhangi bir sebeple geçersiz olması durumunda, satıcının verilen parayı iade etmesi gerekir. Aksi durumda sebepsiz zenginleşme söz konusu olacaktır.¹² Son dönemde toplumda kapora uygulaması ise, müşterinin sözleşmeden vazgeçmesi halinde alınan paranın iade edilmemesi şeklindedir.

2. Kapora ile Benzerlik Gösteren Terimler

Bu başlık altında kapora ile benzerlik gösteren güvence bedeli, cayma bedeli ve ceza şart terimleri ele alınacaktır.

2.1. Güvence Bedeli

Güvence bedeli; daman-ı ciddiye veya hamîşî'l-ciddiye olarak adlandırılmaktadır. AAOIFI standartlarında "hâmîşî'l-ciddiye"nin tanımlanması şu şekildedir: "İslami finans kurumlarının murabaha işlemlerinde müşterinin bir ürünü satın almak için bankaya talimat vermesi durumunda bağlayıcı nitelikteki bu vaadinde kararlı olduğunun güvencesi olarak verilen tutara denir. Kişinin bu vaadinden dönmesi durumunda ise oluşacak zarar bu meblağdan karşılanır."¹³

¹⁰Eski BK, md. 156/1; BK, md. 176.

¹¹BK, md. 177.

¹²Safa Reisoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. baskı, İstanbul 2010, 436.

¹³AAOIFI SS No.37

2.2. Kapora ile Güvence Bedelinin Karşılaştırılması

Güvence bedeli ile kapora arasında bazı noktalarda benzerlikler mevcuttur. Ancak güvence bedelinin kaporadan farklı olduğu konusunda günümüz İslam iktisadı ve finans uzmanları arasında neredeyse fikir birliği oluşmuştur. Kapora ile güvence bedeli arasındaki farklılıkları sıralayacak olursak:

Güvence bedeli şeklinde alınan meblağ ile kaporanın en önemli farklılığı; eğer zarar söz konusu ise zarar düşürüldükten sonra müşteriden alınan miktarın geriye kalan kısmı iade edilmesinde ortaya çıkar. Oysa kaporada satım sözleşmesi tamamlandıktan sonra müşteri bu satım akdinden vazgeçerse, satıcı zarar durumuna bakmaksızın her halükarda kapora bedelinin hepsini alır.

Güvence bedeli ile kapora arasındaki bir diğer önemli farklılık kaporanın sözleşme tamamlandıktan sonra alınmasıdır. Oysa hamîşî'l-ciddiye veya daman-ı ciddiye ismi altında alınan güvence bedelleri herhangi bir akdin gerçekleşme aşamasından önceki süreçte alınan bedellerdir.

Bunların dışında güvence bedelinde verilen teminatın bir tarafı da olan katılım bankası fiili zarar olarak nitelendirdiği miktarı karşı tarafa tümüyle ödemektedir. Herhangi bir şekilde bu hususta kendisine ait bir pay takdir etmemektedir.¹⁴

2.3. Cayma Bedeli

Türk borçlar kanununda olan bu uygulamanın tam karşılığı İslam hukukunda yoktur. Cayma bedeli, akdin yapıldığı esnada ödenen, akitten vazgeçebilmek için taraflar arasında kararlaştırılmış bir bedeldir. Cayma bedeli taraflar arasında muayyen hale getirilmişse, her iki taraf da sözleşmeden caymaya yetkilidir. Akit yapıldığında bir tarafın diğer tarafa vermiş olduğu miktar paranın verilmiş amacı bilinmiyorsa, bu verilen bedel cayma bedeli değil de pey akçesi olarak kabul edilmektedir.¹⁵

Cayma bedeli ile yapılan bir sözleşmede uygulama şu şekildedir: Bedeli vermiş olan kişi sözleşmeden vazgeçerse verdiği parayı almaz ve kendisine bedel ödenen kişi sözleşmeden vazgeçerse aldığı bedelin iki mislini iade eder.¹⁶ "Cayma akçesi" kararlaştırılan hallerde, sözleşmede aksi belirtilmedikçe, sözleşmeden cayan taraftan (BK. md. 156/3'te öngörülen) cayma akçesinden başka bir tazminat istenemez. Kanaatimizce cayma bedeline İslam hukuku ilkeleri bağlamında bakıldığında kişinin akdi fesh etmesi karşılığında iki kat para ödemeye mahkûm edilmesi caiz değildir.

¹⁴ Yıldırım, "Daman el-Ciddiye" ve Şer'i Niteliği, 35-44.

¹⁵ Reisoğlu, Borçlar Hukuku, 438.

¹⁶ BK, md.177.

Nitekim garar olarak da nitelendireceğimiz bir durum söz konusudur. Kişinin uğradığı zarar söz konusu ise zarara göre ödetilmesi daha uygun olacaktır.

2.4. Cezai Şart

Günümüzde kullanılan terim anlamıyla cezai şart kavramının, İslam hukuku klasik eserlerinde incelenmediği görülmektedir. Günümüzde bu kavramı ilk defa kullanan Müslüman ülkenin Mısır olduğu ve bu terimi Fransa'dan alıp kanunlaştırdığı dile getirilmektedir.¹⁷

Cezaî şart terim olarak; borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde, borçlunun alacaklıya karşı yerine getirmeyi yüklediği edim, şeklinde tanımlanabilir.¹⁸ Bir başka tanım da: *“borçlunun ödemeyi geciktirmesi veya borcunu hiç ödememesi halinde alacaklının zarar etmesine sebep olduğu için ceza olarak borçlunun alacaklıya ödeyeceği muhtemel tazminat miktarını belirlemede tarafların anlaşmasıdır.”* şeklinde yapılabilir.¹⁹ İktisadi terimler sözlüğünde tanımı ise şu şekildedir: *“Akitte tarafların ödenecek bedelin takdiri konusundaki ittifaklarıdır. Bu bedel borçlu veya iltizam alan kişi yükümlülüğünü yerine getirmeyi ya da geciktirirse hak sahiplerine yani alacaklıya veya iltizam veren kişiye ödenir.”*²⁰

Cezai şartın kapora ile karşılaştırılması:

a. Cezai şart, asıl borcu doğuran akit ile beraber kararlaştırılabildiği gibi akit yapıldıktan sonra da kararlaştırılabilir. Kaporalı satımda ise akit yapılırken ödenecek bedel kararlaştırılmak zorunludur.

b. Cezai şart, borcun kendisine bağlı "yan" bir edimdir.²¹ Tespit edebildiğimiz kadarıyla kapora ise asıl borcun bir parçasıdır.

3. Kapora Çeşitleri

Bilinmektedir ki klasik İslam Hukuku kaynaklarında İslam borçlar hukuku için model akit olarak satım akdi inceleme konusu yapılmıştır. Kapora konusu da satım akdi başlığı altındaki bâtil ve fâsit akitler kısmında ya da akitlerle alakalı şartlar içerisinde incelenmiştir. Bu konuda Maliki, Şafii ve Hanbelilerin konuyla ilgili görüşleri hakkında ayrıntılı bilgiler bulmak mümkünken Hanefîlerin konuyla ilgili görüşleri

¹⁷ Şevket Pekdemir, İslam Hukuku Açısından Para Borçlarında Cezai Şart, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2014, 23, s.129-156.

¹⁸ Oğuzman, M. Kemal / Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, Filiz Kitabevi, s.858; Reisoğlu, Borçlar Hukuku, 438.

¹⁹ Üsâme Hamevî, eş-Şartü'l-Cezâi ve Sultatü'l-Kâdî fi Ta'dilihi Dirâse Mukârene fi'l-Fıkhî'l-İslâmî ve'l-Kânûn, Dimeşk: Dâru'n-Nevâdir, 2012, s.54; Pekdemir, İslam Hukuku Açısından Para Borçlarında Cezai Şart, s. 129-156.

²⁰ Kemâl Nezih Hammad, İktisadî Fıkıh Terimleri, (çev. R. Ulusoy, İstanbul: İz Yay., 1996, s.313.

²¹ Kenan, Tunçomağ, Cezai Şart, İstanbul 1963, s. 183

hakkındaki bilgiler biraz daha sathi düzeyde kalmaktadır.²² Fukahanın kapora ile ilgili görüşleri bağlamında kaporayı hükmü bakımından ve ödeme yönüyle kapora olmak üzere iki alt başlık altında ele alacağız:

3. 1. Hükmü Bakımından Kapora Çeşitleri

Kapora konusunu erken dönemlerden beri fukaha değerlendirmiş birbirinden farklı kanaatler ortaya koymuşlardır. Bu konudaki ihtilafın ve tartışmanın temelinde yapılan sözleşmenin feshedilmesi durumunda verilen kaporanın müşteriye geriye verilip verilmemesi hususundadır. Diğer bir deyişle, sözleşme tamamlanmadığı zaman satıcının bu parayı hak ederek zimmetinde tutması durumunun, İslâm hukukunun temel prensiplerine uygun, herkesin katılabileceği bir fetva verilememiş olması ihtilafa neden olmaktadır. İslâm borçlar hukuku akit sisteminde²³ isimsiz akit fikrinin egemen olması, alıcı ve satıcı statüsündeki her iki tarafın sözleşme hususunda rızasının aranması gerekli kılar. Bu söylediklerimize binaen akdin koşulan şartlarına riayet edilmesi ilkesini de göz önünde bulundurulduğunda satış işlemlerinde kapora da geçerli bir işlem görünmektedir. Ancak bazı fakihler İslam hukukunun temel prensiplerinden olan faiz ve garar yasakları bağlamında, kaporanın alınmasının herhangi bir emeğe ve İslam'ın şart koştuğu olumlu riske dayalı olmadığını savunmuşlardır. Bu görüşte olan fakihler kaporanın sebepsiz zenginleşmeye neden olabileceğini iddia etmişlerdir. Bundan dolayı satış akdinde kapora verilmesi hususu bugün de İslâm hukukçuları arasında tartışılmaya devam etmiştir.²⁴

İslam hukukçularının kaporanın hükmüne ilişkin yaklaşımları iki başlık altında incelenebilir. Konu, caiz olduğu hususunda ittifak olan kapora ve caiz olduğu hususunda ihtilaf olan kapora olmak üzere iki şekilde ele alınacaktır.

3.1.1. Alınmasının Caiz Olduğu Hususunda İttifak Olan Kapora

Alınması caiz olan kapora, alınan malın bedelinin bir miktarını peşin ödemek gibidir. Müşteri alışverişi kesinleştirip malın bedelini öderken daha önceden ödemiş olduğu kapora toplam ücretten kesilir. Bu şekliyle uygulanan kapora güvence bedeliyle aynı olmaktadır. Ancak müşteri malı satın almaktan vazgeçerse kapora hiçbir kesinti yapılmaksızın olduğu gibi kendisine iade edilir.²⁵ Bu kaporo akdine Türk

²² İbn Kudâme, el-Makdisî, *el-Muğnî*, Dârü'l-fikr, Beyrut 1405, VI, 331; Nevevî, , el-Mecmû' Şerhü'l-Mühezzeb, I-XX, Dârü'l-fikr, yy ts, IX, 335; İbn Müflih, el-Makdisî, el-Füru', Müessesetü'r-Risâle, I-XI, yy 1424/2004, IV, 47.

²³ İslam Hukuku sistematiğine dair geniş bilgi için bk. Karadağ, Bekir, "İslâm Hukuku Sistematiğine Dair Bir İnceleme (Kitâbu'n-Nikâh Örneği)", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2020, XXV(43), s. 107-127.

²⁴ Kallek, Cengiz, "Kapora", TDV İslam Ansiklopedisi, XXIV, 1981 İstanbul, 339-340.

²⁵ Senhûrî, Mesâdirü'l-Hak fi'l-Fıkhi'l-İslâmî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1954, II, 67.

Borçlar Hukukunda ise “bağlanma parası” adı verilmektedir.²⁶ Ve Türk borçlar hukukuna göre bu şekilde akdedilen sözleşmeden vazgeçilmesi durumunda alınan bedel iade edilmek zorundadır.²⁷ Bu şekilde akdedilen kapora sözleşmesinin geçerliliği hususunda ittifak vardır ve kaporanın alınmasının caizliği hususunda İslam Hukukçuları arasında ittifak söz konusudur.

3.1.2. Alınması İhtilafı Olan Kapora

Bu kapora akdinde sözleşmenin feshedilmesi halinde dahi alınan kapora geri verilmemektedir. Bundan dolayı alınan kaporanın ne karşılığında alındığı konusu tartışılmaktadır. Kesinleştirilen akitten vazgeçmenin cezası olarak verilen kapora, bey’ akdinde semenden, kira gibi hizmet akitlerinde ise toplam ücretten düşürülür.²⁸ Bu kaporanın alınmasının caizliği hususunda İslam Hukukçuları arasında ihtilaf söz konusudur. Aslında pratikte bilinen ve kullanılan kapora da budur. Halkın bu tür kaporayı kullanmasının altında alıcıların kesinleştirmesine rağmen yaptıkları akitleri sık sık bozmaları yatmaktadır. Dolayısıyla satıcı malını başka birine satamamakta veya hizmet söz konusu ise kira örneğinde olduğu gibi kiralayamamakta, böylece mal sahibi zarara uğramaktadır. Pratikteki uygulamaya bakıldığında ise bu tür işlemlerde çoğunlukla satıcı değil de alıcı lehine sonuçlanacak biçimde hukuki düzenlemelerin yapıldığı; müşteri konumunda olan alıcının vazgeçme hususunda daha özgür bırakıldığı ve zararlarda satıcılara daha çok sorumluluk yüklendiği dikkat çekmektedir.²⁹

3.2. Ödeme Yönüyle Kapora Çeşitleri

İslam hukukçularının kaporanın çeşitlerine ilişkin yaklaşımları ödeme yönüyle ele alındığında geri ödemeli ve geri ödemesiz olmak üzere iki grupta toplanabilir.

3.2.1. Geri Ödemeli Kapora

Bu kapora müşterinin verdiği miktar peşinata verilmiş sayılır. Müşteri alışveriş akdini tamamlayıp anlaşma sağlanan ürün veya hizmetten faydalandığı takdirde verdiği kapora toplam bedele mahsup edilir. Alıcının alışverişi tamamlamaması durumunda ise ödediği kaporanın tamamı geri verilir. İslam hukukçuları arasında ittifakla caiz olarak görülen kapora geri ödemeli kaporadır. Zira sözleşme başlangıcında müşteri tarafından peşinat olarak verilen miktar akit sona erdikten sonra sahibine tekrar iade edildiği için, karşılıksız alındığı ve yönünde bir iddia söz konusu olmamaktadır. Zaten sözleşmeden sonra karşılıklı teslim gerçekleştikten sonra alıcının vermiş olduğu peşinat malın semeninden düşülmektedir.

²⁶ <https://www.gayrimenkulhukuk.com/blog/kapora-sozlesmesi-ve-kapora-iadesi>, (07.10.2019).

²⁷ Zevkliler, Aydın, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2001, 171.

²⁸ Özdemir, İslâm Teminat Hukuku, 37.

²⁹ Yıldırım, “Daman el-Ciddiye” ve Şer’î Niteliği, 35-44.

3.2.2. Geri Ödemesiz Kapora

Bu kapora türünde hizmet veya ürün alımı gerçekleştiğinde müşterinin verdiği ön ödeme niteliğindeki kapora miktarı toplam bedele mahsup edilir. Müşteri hizmet veya mal alımından cayarsa ödediği kapora satıcının mülkiyetine intikal eder. Çünkü söz konusu hizmet veya malın yapılan anlaşma gereği kendisinden başkası tarafından alınması engellenmiş olur. Bundan dolayı satıcı zarara uğramaktadır. Bu satım şeklinde İslam hukukçuları ihtilaf etmişlerdir. Kimi fakihler alınan paranın nehyedilen “arbûn” kapsamında yer aldığını, kimisi garar söz konusu olduğu için caiz olmadığını dile getirmişlerdir.³⁰

4. Kaporalı Satış İle İlgili Fukahâ'nın Görüşleri ve Delilleri

Kaporanın cevazına ilişkin fukahânın birbirinden farklı görüşleri vardır. Bu görüşler kaporalı satışı caiz görenler ve caiz görmeyenler şeklinde iki başlık altında incelenebilir.

4.1. Kaporayı Caiz Görenlerin Delilleri

Kaporalı satış ile ilgili lehte olan delilleri sıralayacak olursak;

- a. Allah Teâlâ'nın genel olarak sözlerin yerine getirilmesi ile ilgili buyruğu bütün koşulan şartlara uyulması gerektiği yönündedir. Allah şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Akitlerinizi yerine getirin.” (Maide 5/1). Bu ayeti kaporanın caizliğine delil olarak sunanlar akitlerde koşulan şartlara riayetin Allah'ın açık emri olduğunu ve kaporalı satışta şartlı satışın söz konusu olduğunu savunmuşlardır.
- b. Rasûlullâh'ın müminlerin koştukları şartlara uyması gerektiği yönündeki rivayet de şöyledir: “Müminler şartlarına bağlıdır”³¹bu delil de yukarıda zikrettiğimiz Nisa suresi 29. ayeti desteklemektedir.
- c. İbn Ömer'in hem satış hem sarf akdi ile ilgili uygulamasını Rasûlullâh'a sorması ve buna aldığı cevap sarf akdinde kaporanın alınması ile ilgili olmaktadır: “Ya Rasullallah müsaade ederseniz bir şey sual etmek istiyorum. Ben Bakî'de deve satarım. Deveyi dinar karşılığında satarım ama sattığım kişiden daha sonra dirhem alırım. Bazen de deveyi dirhem karşılığında satar alıcıdan dinar alırım. Onu alıp bunu veririm bunu verip onu alırım. Bu konu hakkında ne yapmamı buyurursunuz? Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

³⁰ Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî, Neylû'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr min ehâdîsi Seyyidi'l-ahyâr, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1421/2000, V, 173.

³¹ Buhârî, icâre, 14; Ebû Dâvûd, aqdıye, 12.

“Ayrıldığı zaman karşılıklı alacağınız vereceğiniz kalmazsa ve bu tasarrufu günün para değerleri üzerinden yaparsanız hiçbir problem yoktur.”³²

- d. Nâfi' b. Abdilhâris'in kapora verdiği ve bunu Hz Ömer'in onayına sunduğu ile ilgili rivayet de şu şekildedir: Bir rivayette Nâfi'hapishane yapabilmek için dört bin dirhem değerinde olan bir evi Safvân b. Ümeyye'den bedelini ödeyerek aldı. Aralarında anlaşmaları ise şöyleydi; şayet Hz. Ömer bu alışverişe onay verir razı olursa akit tamamlanacak; ancak Hz. Ömer rıza göstermeyip itiraz ederse verdiği dört yüz dirhem Safvân'ın olacaktı.³³
- e. Kâdı Şurayh'ın kapora ile ilgili vermiş olduğu hüküm de şu şekildedir: İbn Sîrîn'den aktarıldığına göre; bir şahıs ücret karşılığı çalıştırdığı bir adama; “Senin develeri anıkla! Filanca gün ben seninle beraber yola çıkmazsam sana yüz dirhem vereceğim.” şeklinde dedi. Anlaştıkları gün söz veren adam onunla yola çıkmadı. Kâdı Şurayh bu hususta: “Herhangi bir baskı olmadan kendi hür iradesiyle kendi aleyhine önceden bir şarta bağlayan kişi söz verdiği gibi şarta bağlı kalmak mecburiyetindedir.” hükmünü verdi.³⁴

4.2. Kaporayı Caiz Görmeyenlerin Delilleri

Kaporalı satış ile ilgili aleyhte olan delilleri sıralayacak olursak;

- a. Hz. Peygamber'in kaporalı satışı nehyettiğine dair uygulamaları hakkında rivayetler mevcuttur, bunlardan biri şu şekildedir: “Hz. Peygamber kaporalı satışı yasaklamıştır.”³⁵ Bu hadis Rasulullah'ın açık bir şekilde kaporalı satışı nehyettiğine dair bir nastır.
- b. “Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret dışında mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin. Ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah size karşı çok merhametlidir”³⁶ Bu ayeti kaporanın caiz olmayacağına gerekçe olarak sunanlar kaporalı satışta satıcıya alınan paranın iade edilmemesini garar olarak nitelendirmektedirler.
- c. İslam'ın ribâyı ve gararı yasaklaması, emek karşılığında ve üstlenilmesi gereken riske dayanan kazanç şekillerinin desteklenmesi ve korunmaya çalışılması ile sebepsiz zenginleşmenin men edilmesi ilkeleri kaporanın caiz

³² Ebû Dâvûd, büyü', 14.

³³ Buhârî, husûmât', 7.

³⁴ Buhârî, şurût', 18.

³⁵ Mâlik, el-Muvatta, 2/151. Ancak bu konudaki hadislerin zayıf olduğu belirlenmiştir.

³⁶ Nisa 4/29.

olmadığını söyleyenlerin ileri sürdüğü delillerden bir diğeri olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁷

5. İslam Hukukçularının Kapora İle İlgili Değerlendirmeleri

Bizim değerlendirme konusu yapacağımız kapora İslam hukukçularının alınması hususunda ihtilaf ettikleri kaporadır. Kaporada alıcı semenin veya bedelin bir miktarını ödemektedir. Malı almaktan vazgeçtiğinde ise bu ödediği bedelden vazgeçtiğini bildirmektedir. Kapora verilen sözleşmeyi Abdullah b. Ömer, Mücâhid, Hasan-ı Basrî, Zeyd b. Eslem, Nâfi' b. Abdülhâris gibi sahabî ve tâbiinden olan fakihler ile Hanbelî müçtehitler câiz olduğunu kabul etmişlerdir. Bu bedelin sözleşme yapıldığı veya sözleşmeden vazgeçileceği esnada verilmesi, şartların yerine getirilmesi ile ilgili naslar gereğince hükme tesir etmez, her halükarda alıcı bu bedeli vermekle mükellef olur. Çağdaş İslam hukukçularının da kapora ile ilgili düşünceleri bu yöndedir. Yine aynı şekilde Mecma'u'l-Fıkhî'l-İslâmî (İslam Fıkıh Akademisi) kaporanın caizliği hususunda fetva yayınlamıştır.³⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu üyeleri de kaporanın caiz olduğuna kanaat getirmiştir.³⁹ İslam Fıkıh Akademisi ve Din İşleri yüksek kurulu kaporanın satış, istisnâ' akdi ve belirli veya vasıfları zimmette muayyen hale gelmiş bir mülkün kiralanması gibi bedellerden bir veya her ikisinin teslim ve tesellümünün şart olmadığı bedelli akitlerde kapora caiz olduğu yönünde kararlar almışlardır. Ancak selem ve sarf akitlerinde kaporanın caiz olmadığını söylemişlerdir.⁴⁰ Şafiiler ve Malikiler kaporalı satış akdini Peygamberimizin kaporalı satışı nehyettiğine dair hadisine⁴¹ dayanarak batıl, Hanefiler ise bu akdin fasit olduğunu kabul etmişlerdir. Bundan dolayı akdin uygulanmaması durumu söz konusu olunca verilen kaporanın geri verilmesi gerektiği görüşünü dile getirirler.⁴² Rasûlullâh (sav): "Altın altınla peşin olmazsa ribadır. Buğday buğdayla peşin satılmazsa ribadır. Arpa arpayla peşin satılmazsa ribadır. Kuru hurma kuru hurmayla peşin satılmazsa ribadır."⁴³ Hadis fehvasınca sarf akdinde her iki bedel de semen olarak telakki edildiğinden sarf akdinde semenlerin de hiçbir surette tesliminin tehiri caiz görülmediğinden İslam hukukçularınca kapora sarf akdinde caiz görülmemiştir. Merğînânî "Müşteri ile bayi ayrılmadan evvel semen verilmemiş olursa selem akdi

³⁷ Kallek, "Kapora", TDVİA, XXIV, 339-340.

³⁸ Mecelletü Mecma'i'l-fıkhî'l-İslâmî, 8/1, 1994, 793.

³⁹ [https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/968/kapora-caiz-midir--alisveristen-vazgecilmesi-halinde-kaporanin-geri-verilmesi-gerekir-mi-\(14.10.2019\)](https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/968/kapora-caiz-midir--alisveristen-vazgecilmesi-halinde-kaporanin-geri-verilmesi-gerekir-mi-(14.10.2019)).

⁴⁰ [https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/968/kapora-caiz-midir--alisveristen-vazgecilmesi-halinde-kaporanin-geri-verilmesi-gerekir-mi-\(14.10.2019\)](https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/968/kapora-caiz-midir--alisveristen-vazgecilmesi-halinde-kaporanin-geri-verilmesi-gerekir-mi-(14.10.2019)).

⁴¹ Ebu Davud, Büyü, 69.

⁴² Şevkânî, V,154; Derdîr, eş-Şerhu'l-kebir, III, 63; Zekeriya b. Muhammed b. Zekeriya el-Ensârî, Esne'l-Matâlib, I-IV, Dârü Kütübü'l-İslâmî, yy. ts, II, 31.

⁴³ Buhari, büyü 54, 74, 76,77, 81; Müslim, musakat 79, 88; Ebu Davud, büyü 12. Sarf akdi ile ilgili çok sayıda rivayet mevcuttur: Müslim, müsakat 81, (1587); Tirmizi, büyü 23; Nesai, büyü 4, 50 vd.

sahih olmaz, demektedir. Zira nakit cinsinden belirlenen bir semen olması durumunda bey'u-d'deyni bi'd-deyn (veresiye ile satışı) söz konusu olur. Allah Rasûlü bu tür satışı men etmiştir.⁴⁴

Selem, vasıfları muayyen hale getirilmiş ve belirlenen bir vade sonunda teslim edilecek bir malın peşin bedel karşılığında satışını ifade eder.⁴⁵ Selemin en belirgin özelliği mal semenin peşin ödenmesidir. Mal ise belirlenmiş bir miktar ve zamanda daha sonra teslim alınacaktır. Teslimi gerçekleşmeden zaten peşin bir para ödenmiş olmaktadır ve bu para malın tamamının bedeli olmaktadır. Malın bir kısmını ödemek şeklinde kapora vermek ve malı daha sonra teslim almak akdi selem olmaktan çıkarır. Dolayısıyla selemde kapora caiz değildir. Kapora verilerek yapılan tasarruflarda her iki taraf için muhayerlik süresi tayin edilmelidir. Nitekim tayin edilmeyen muhayerlik süresinden dolayı akit tamamlandıktan sonra vazgeçmeler söz konusu olduğunda ilk başta anlaşma yapıldığı gibi verilen miktar geri iade edilmelidir. Şayet muhayerlik süresi belirlenirse her türlü olumsuz riskten uzak durulmuş olur.⁴⁶ Alıcının satın aldığı şeyi teklif ettiği şekliyle satacağı kişilere gösterene kadar muhayerlik istemesi durumunda bu muhayerlik geçerlilik arz eder ve malı satacağı kimselere teslim ettiği zaman muhayerliği ortadan kalkar.⁴⁷ Teslimden önce satış yasağının hadislerle konulmuş olması⁴⁸ alınan malın mülkiyetinin alıcıya geçmediğinin delilidir.⁴⁹ Bundan dolayı kabzdan önce satılan şeyin mesuliyeti satıcıya, kabzdan sonra ise müşteriye aittir. Eğer mal müşteri tarafından kabzedilmeden önce kusurlu hâle gelirse ya da teslim edilmesi imkânsız olursa akit kendiliğinden ortadan kalkacağı için sorumluluk da satıcıya ait olduğu⁵⁰ için kapora müşteriye iade edilir. Kaporalı bir satışta muayyen hale getirilmiş bir malın akit bağlandığında satıcı bu mal ile ilgili herhangi bir işlem yapamaz. Şayet böyle bir tasarrufta bulunursa yaptığı işlem fuzulinin tasarrufu niteliğini kazanır. Satın alan bu tasarrufu onayladığında bu konuda varid olan hadisler gereği⁵¹ İslam hukukçularının cumhurunun kabul ettiği bir husus olarak yapılan işlem geçerli olur.⁵²

⁴⁴ Merğînânî, Burhânuddîn Ebu'l-Hasen Ali b. Ebû Bekir, el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî, I-IV, Beyrut ts, II, 82.

⁴⁵ İmam Muhammed, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad eş-Şeybânî, el-Câmi'u's-Sağîr, Beyrut 1436, I, 322; Şafîî, Muhammed b. İdris, el-Üm, Dâru'l-marife, Beyrut 1393, III, 151-154; Merğînânî, el-Hidâye, III s. 71; İbn Kudâme, el-Muğnî, IV, 338, 339; Derdîr, eş-Şerhu'l-kebir, III, 194.

⁴⁶ Olumsuz risk kavramı için bkz; Onur, Mehmet, İslam Borçlar Hukukunda Risk Teorisi ve Rizikolu Akitler, Astana Yayınları, Ankara 2018, 68, 69.

⁴⁷ AAOIFI SS No.37

⁴⁸ Buhârî, "Büyü", 54-55; Müslim, "Büyü", 29-41.

⁴⁹ Bu konuda ayrıntılı görüşler için ayrıca bkz; Apaydın, H. Yunus, DİA, XXIV, 45-49, İstanbul 2001; Şevket Topal, İslam Hukuku Açısından Satış Sözleşmelerinde Mülkiyetin Devrine Yönelik Engeller,

⁵⁰ Nevevî, el-Mecmû', IX, 264; Kâsânî, Alâaddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd, Bedâ'î'u's-Sânâ'î fî Tertîbi's-Şerâ'î', I-VII, Dâru Kütübü'l-arabî, Beyrût 1982, V, 180.

⁵¹ Buhârî, menâkıb, 28; Ebû Dâvûd, büyü', 27; Tirmizî, büyü', 34; İbn Mâce, sadaqât, 7.

⁵² Kâsânî, Bedâ'î', V, 148-153; İbn Cüzey, el-Ğavânînu'l-fikhiyye, Beyrut, ts, 245-246.

SONUÇ

- Kapora ile ilgili İslam hukukunun temel ilke ve prensiplerine uygun hareket edilmesi şarttır. Konumuzla alakalı olan şu kurallar göz önünde bulundurulup değerlendirme yapılmalıdır.

- Sözleşme yapıldığında nassların açık bir şekilde yasakladığı şeylerin tartışması yapılmadan haramlığı kabul edilmelidir. Kapora nasslarda haram kılınmış değildir. Kaporalı satışın caiz olduğuna delalet eden nasslar caiz olmadığını bildiren nasslardan daha güçlüdür. Ancak sarf ve selemde kapora yine konuyla ilgili nassların hücciyetinin güçlü olması nedeniyle caiz olmamaktadır.

- Sözleşme yapıldığında; sözleşmenin haram ve yasaklanmış faaliyet alanında olmadıktan sonra ve koşulan şart, haram ve fasit olan şartlardan değilse yerine getirilmesi gerekmektedir. Nitekim delil olarak sayılan ayet ve hadislerde vurgulanan temel prensipler buna delalet etmektedir. Kapora bir akit öncesi şart niteliği taşımaktadır ve dile getirildiği gibi nasslarda şarta bağlılık temel ilke olarak kabul edildiği için kapora caizdir. Bundan dolayı taraflar sözleşme esnasında kaporanın iade edilme şartını koşabilirler.

- Kaporalı satışta satış imzalandığı andan kesinleştirildiği akitlere bağlılığı bildiren nasslar buyrukları bağlamında satılan malın elde tutulması, malın teslimi gerçekleşinceye dek bir başkasına satılmaması veya üzerinde farklı bir tasarruf yapılmaması gerekir.

- Kaporalı satış ile satın alınan malın, akit tamamlanmadan, üzerinde tam manasıyla mülkiyet hakkı elde etmeden alıcının da bu mal üzerinde tasarruf yetkisi olmadığından piyasada dolaşması caiz değildir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn. Keşşâfü'l-İknâ' an metni'l-İknâ', I-VI, Daru Kütübî'l-İlmiyye, ts.

Derdîr, Ebû'l-Berekât Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Adevî. eş-Şerhu'l-kebîr ala muhtasarı Sîdî Halil, Kahire 1310.

el-Mevsuatu'l-Fıkhiyye, Komisyon.

Ensârî, Zekeriya b. Muhammed b. Zekeriya, Esne'l-Matâlib, I-IV, Dârü Kütübü'l-İslâmî, yy. ts.

Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed Ebû'l Abbâs Hatîbü'd-dehşe Ahmed b. Muhammed b. Alî el-Hamevî. Misbâhü'l-Münîr fî Ğaribi's-Şerhi'l-Kebîr li'r-Râfiî, I-II, Beyrut ts.

Hammad, Kemâl Nezih, İktisadî Fıkıh Terimleri, (çev. R. Ulusoy), İz Yay., İstanbul 1996.

- Hamevî, Üsâme. eş-Şartü'l-Cezâî ve Sultatü'l-Kâdî fi Ta'dilihi Dirâse Mukârene fi'l-Fıkhî'l-İslâmî ve'l-Kânûn, I. Baskı, Dâru'n-Nevâdir, Dimeşk 2012.
- İbn Cüzey, Ebû'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kelbî el-Gırnâtî. el-Ğavânî'nü'l-fıkhîyye, Beyrut, ts.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâlî el-Makdisî. el-Muğnî, Dârü'l-fıkr, Beyrut 1405.
- İbn Müflih, Muhammed b. Müflih b. Muhammed b. Müfric Şemseddin el-Makdisî. el-Füru' (Tashihi'l-Füru' ile birlikte), Müessesetü'r-Risâle, I-XI, yy 1424/2004.
- İmam Muhammed, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad eş-Şeybânî. elCâmi' u's-Sağîr, Beyrut 1436.
- Karadağ, Bekir. "İslâm Hukuku Sistematiğine Dair Bir İnceleme (Kitâbu'n-Nikâh Örneği)". Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2020, cilt: XXV, sayı: 43, s. 107-127.
- Kâsânî, Alâaddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd. Bedâi'u's-Sânâi' fî Tertîbi'sŞerâi', I-VII, Dârü Kütübü'l-arabî, Beyrût 1982.
- Mergînânî, Burhânuddîn Ebu'l-Hasen Ali b. Ebû Bekir. el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'lMübtedî, I-IV, Beyrut ts.
- Nevevî, Ebû Zekeriyya Muhyiddin b. Şeref. Minhâcu't-Tâlibîn, Dârü'l-Feyhâ, Dimeşk 2013. _____, el-Mecmû' Şerhü'l-Mühezzeb, I-XX, Dârü'l-fıkr, yy ts.
- Onur, Mehmet. İslam Borçlar Hukukunda Risk Teorisi Ve Rizikolu Akitler, Astana Yayınları, Ankara 2018.
- Oğuzman, M. Kemal / Öz, T. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.
- Özdemir, Recep. İslâm Teminat Hukuku: Aynı Teminat, Hiper yayın, İstanbul 2017.
- Pekdemir, Şevket. İslam Hukuku Açısından Para Borçlarında Cezai Şart, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2014, 23, 129-156.
- Reisoğlu, Safa. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Basım, Yirmi birinci bası, İstanbul 2010.
- Senhûrî, Abdurezzak Ahmed. Mesâdiru'l-Hak fi'l-Fıkhî'l-İslâmî, Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1954.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî, Neylû'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr min ehâdîsi Seyyidi'l-ahyâr, Dârü'l-Hadîs, Kahire 1421/2000.
- Şafiî, Muhammed b. İdris, el-Üm, Dârü'l-marife, Beyrut 1393.
- Tunçomağ, Kenan. Cezaî Şart, İstanbul 1963.
- Yıldırım, Sahban. (2019), Çağdaş İslami Finansal bir Kavram Olarak "Daman el-Ciddiye" ve Şer'î Niteliği, Ağrı İslâmî İlimler Dergisi, 2019 (4), 35-44.
- Zevkliler, Aydı., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2001.

Extended Abstract

Down Payment in Terms of Islamic Law

In this study, it is aimed to explain the provisions stipulated within the framework of the basic principles of Islamic law regarding the sales with deposit. Therefore, the description of the deposit, its provisions and the applications in the contract contracts subject to the contract and the delivery consolation, that is, the consignment is not required, are discussed. The similarities and differences between Hâmiş al-Jiddiyye and deposit used by Islamic financial institutions in murabaha transactions are tried to be revealed. Down payment types have been investigated, including the payment side of the deposit. The approaches of Islamic jurists to the types of deposit in terms of payment and the effect of these types on the verdict are discussed. The verses, hadiths and other evidences that are favorable and unfavorable regarding the down payment transactions are also listed. It is proved with the proofs whether the deposit is permissible or not in paid contracts where delivery and consolation of one or both of the prices such as purchase and sale, exception, rent made on an asset whose certain qualifications are determined in embezzlement, are not required. In addition, the provisions to be given regarding the customer, the employer in the contract of the tenant and the exception, whether the provisions to be given regarding the seller are also valid for the lessor and the contractor in the contract of exception. With consumables, which expresses the fact that both costs are deyn, the qualifications have been made clear, and in the selem contracts, which express the sale of a product to be delivered at the end of a specified term, it has been examined whether the deposit is permissible. Again, in the down payment, it was discussed whether a period of time can be determined according to custom in order to avoid all kinds of adverse risks either through mutual agreements of the parties or in cases where there is custom, and in cases where the prohibited risk is formed or not. Before the delivery of the sold goods or service, the responsibility of the contract belongs to whom, therefore, in the event that the goods are destroyed or defective before the delivery or if the delivery becomes impossible, the issues of what the contract in question will be and whether the deposit received will be refunded. Apart from this, the following questions were tried to be answered: If the goods or services sold have become certain, does the seller have any right of disposition on the said good? If the seller makes any savings on this particular product he sells, the questions such as what is the ruling of his transaction were answered. In the conclusion part, in the context of compliance with the basic principles and principles of Islamic law, the relevant rules are taken into consideration and analyzes and evaluations are made and in the light of the obtained information, a final result has been attempted.

Keywords: Down payment, Contract, Islamic Law, Hâmiş al-Jiddiyye.